

Cereixas atravesadas por unha patria

Lupe Gómez

Formas de citación recomendadas

1 | Por referencia a esta publicación electrónica*

GÓMEZ, LUPE (2012 [2009]). “Cereixas atravesadas por unha patria”. *Galicia Hoxe*. “Revista das Letras”: 778 (9 de xullo), 1-8. Reedición en *poesiagalega.org*. *Arquivo de poéticas contemporáneas na cultura*. <<http://www.poesiagalega.org/arquivo/ficha/f/1995>>.

2 | Por referencia á publicación orixinal

GÓMEZ, LUPE (2009). “Cereixas atravesadas por unha patria”. *Galicia Hoxe*. “Revista das Letras”: 778 (9 de xullo), 1-8.

* Edición dispoñíbel desde o 27 de marzo de 2012 a partir dalgunha das tres vías seguintes: 1) arquivo facilitado polo autor/a ou editor/a, 2) documento existente en repositorios institucionais de acceso público, 3) copia dixitalizada polo equipo de *poesiagalega.org* coas autorizacións pertinentes cando así o demanda a lexislación sobre dereitos de autor. En relación coa primeira alternativa, podería haber diferenzas, xurdidas xa durante o proceso de edición orixinal, entre este texto en pdf e o realmente publicado no seu día. O GAAP e o equipo do proxecto agradecen a colaboración de autores e editores.

09 XULLO DO 2009 - NÚMERO 778

r d l

REVISTA
**DAS
LETRAS**

Lupe Gómez

Cereixas atravesadas por unha patria

Lupe Gómez

Mulleres heroínas. Un río de paraugas que se manifestan pola lingua. Unha cunca de caldo que cura a alma. O desamor. A ilusión da porta que se abre tras pechar outra. A dor e o entusiasmo. Os disfraces de Laza, refuxio da autenticidade. O exilio das vacas. Preguntas sen resposta. Palabras que nos levan a dimensións superiores. Son algúns dos elementos que conflúen, enredados, como as cereixas, neste traballo de Lupe Gómez que publica RDL, e que a autora concibiu como un xeito de restablecer un diálogo perdido que mantivo, por carta, cunha amiga, a tamén escritora Xohana Torres. Tras pasar un tempo escribindo teatro, Lupe retoma a emoción poética neste texto, que conecta cun verso de 'Pornografía': "a muller é un cristal atravesado por unha patria", e volve revelar a súa autora, colaboradora habitual de 'Galicia Hoxe', como unha das voces máis intensas, espontáneas, libres e radicais da xeración dos 90. Como a creadora duns versos nos que todo estoura, bule, flúe coa naturalidade e a frescura da poética máis apegada á vida, froito da pulsión e a da sensibilidade. Lupeverdeiazul. A que baila e berra. Como unha nena nun mundo máxico. Nunha película de cores cálidas.

Road movie

A escrita dun texto é, para min, como unha *road movie*. Saes dun lugar e chegas a mundos distintos, que se van enredando uns cos outros como cereixas. O zume de laranxa é tan nutritivo como escribir un texto literario. Vou coa miña amiga Xohana Torres nun coche enorme. Imos tan contentas como os reloxos cando están parados. Non nos importa o sur nin o norte. Trátase dunha viaxe ao infinito. Visitamos unha cidade que é unha obra de teatro. Paramos para coller gasolina nunha montaña abandonada. Escribimos un poema coas mans molladas. Debuxamos unha nube cos nosos ollos cegos. “Non quero coñecerte. Prefiro que falemos nas cartas, sen chegar a vernos, porque resulta máis misterioso”, díxome unha vez a miña amiga Xohana. Na película *París-Texas*, de Wim Wenders todo sucede de forma rápida e desordenada como na creación literaria. Tiven un bo mestre na Universidade: Arturo Casas. Con el aprendín que as palabras son viaxes que facemos co corpo, coa imaxinación e coa memoria. Os cemiterios son *road movies*. “Bienaventurados los que descansan en el Señor, porque ellos serán afortunados.” As cereixas son froitas de verán. Alimentan moitísimo, tanto como a prosa poética e a historia da filosofía. Só vin a Xohana unha vez na miña vida. Estivemos sentadas nos sofás do Casino, e decidimos coller o noso coche enorme para visitar Bilbao, Barcelona e París. Manexamos moi ben o volante, falamos todos os idiomas posibles e somos mulleres atravesadas por unha patria. Antonio Gamoneda escribiu unha carta: “Mis estanterías tienen tres o más metros de literatura en gallego, lengua que amo.” Non hai regreso posible cando decides navegar polo mar nunha *road movie*. Ao final da viaxe, as cereixas viven no exilio.

(Unha casa con moitísimas ventás. A bailarina asómase á ventá máis alta. Un accidente fai que se rompa a ventá e que a bailarina recolla os cristais cos seus dedos de costureira. A arquitectura do amor faise con paciencia infinita e dor.)

Xohana.- **clandestina abordaxe, onda que rompe.**

Floreada.- Querida Xohana. Hai moito tempo que non falo contigo, e preguntome onde estás, onde vives, cal é o teu número de teléfono. Sempre foches unha muller misteriosa, pero nos últimos anos o misterio aumentou. Ti escribíame cartas no ano 2005, e eu releo agora esas cartas, e agárrome a elas para ser feliz. Rompe o amor como se fose unha guía telefónica que quedou sen números e sen os nomes da xente. Sempre me sentín soa, pero hai momentos difíciles nos que perdo o control do barco. Somos personaxes ou somos mulleres? Amamos tanto o teatro que todo o que sucede nas rúas nos parece fascinante.

Xohana.- Que fas subida a unha ventá tan alta? Non sabes que podes caer e romper unha perna? Estiveches algunha vez no hospital? Dixéronche os médicos que podes morrer se entregas tanto amor?

Floreada.- Perdín o ser amado.

Xohana.- Naveguei moitos mares, visitei moitas cidades e sigo gardando as palabras nunha caixa con chave, para que sexan tan altas, tan gordas, tan libres como elas queiran. Deberías pasear pola Rúa Nova para reencontrar o ser amado, ou para rachar con valentía os muros.

Floreada.- Santiago é unha cidade tan pequeniña, tan íntima! Escóitase o bruar das vacas no interior da Catedral. Asómome a esta ventá para abandonar o meu interior. A delicadeza é un túnel. Bailaches borracha algunha vez? Cres na verdade das cousas? Sentícheste perdida?

Xohana.- Bailei borracha nun barco que fixo unha abordaxe clandestina. A verdade é unha onda que rompe. Cres que o amor é un tema importante? Agora que perdiches o ser amado, volverías amar?

Floreada.- Se morreu un niño dentro de una caja de zapatos. Llevaron al niño al cementerio. La caja de zapatos sobrevivió a tanta muerte.

(Soa música clandestina mentres morren moitas cousas.)

Alfabeto

Coñecía a túa pel como se fose
a miña propia pel. Contigo a tenrura
era perfecta. Eras para min
un descoñecido. Xoguei a facerche
unha pulseira para que estiveras máis guapo.
Nunca me levaches de paseo. Amei o teu corpo.
Eramos amigos clandestinos. Ti sempre dicías
que estabas triste. Eu sempre estaba alegre.
As túas mans parecíanme delicadas.

Amei esta casa, amei os veciños desta casa,
amei a túa familia, sentínme amiga dos teus fillos.
Facíasme poucos regalos. Nunca me levaches
no teu coche. Eu cada vez era máis pobre.

Quíxente moitísimo, e mentín....
Díxenlles ás miñas amigas que me metías poemas
por debaixo da porta, que me dabas bicos ao amanecer,
que me levabas no colo para que as ortigas non me mancasen.
Se agora digo que te quero sigo mentindo.

Segues vivindo na miña casa, pero agora poño tabiques
para que non me vexas cando me ispo, cando choro.
A música do amor é un alfabeto simple.

Bandeira

*“Entre recitais e versos a vida túa, tan nova, está chea de moitas
cousas boas nas que tes que pensar cando te desanimas.”
(Xohana, abril, 2005)*

Debuxar a neve para construír
un ceo azul. Levar a bandeira do amor
nos ollos. Abrir un armario e tirar todas
as cousas que ten dentro. Mercar un vestido
e tomar chocolate cos amigos.

Teño unha ferida pero curareina con
aspirinas. O sol segue sendo unha bandeira.
Me duelen los huesos de la muerte. Tengo
tanto frío que volaré para llegar temprano
a la iglesia. O idioma que me ensinaron
a falar era distinto aos meus ollos.

Fumaremos tabaco en pipa. Subiremos
ao edificio máis alto para dicir poemas.
Túa avoa Lola dirá que levas unha saia
bonita. Aprenderás a lingua roubada.

Farei unha escenografía na miña casa
para que veñas verme. Limparei o pó.
Deixarei que o teu misterio siga sendo
como un tulipán na noite. Preguntareiche
se queres saír no xornal. Dirasme que non.

*“Querida Lupe verdiazul. Nós como Breton e Granell fumamos,
pero en pipa. E ademais, por iso de escribir, botamos fume polos
dedos”. (Xohana)*

Riso

“Benquerida Lupe esmeralda primavera: Teño moi colocadiña a postal dos picoutos do Courel que me enviaches. ¿Sabías que alcanzan alturas de 1.616 m.? Hai que ir aló de peregrina, recitando o Novoneyra que tanto amou esas serras.” (Xohana, abril, 2005)

Rir cando matan o porco.
Rir cando chegamos tarde
a algún lugar. As cousas hai
que tomalas con humor. Tiveches
algunha vez un riso metido nun vaso
de cristal? Xogaches algunha vez a ser
un cabalo? Viviches en Ferrol?

No Courel hai risos que viaxan
en avión. Meto as mans nos petos
e camiño. Penso en ti, Xohana.

Sempre fuches unha muller alta.
Tan alta como os xigantes...
Tan auténtica como os paxaros.

Tiven medo de amar.
Entreguei o meu corazón pero
cheguei tarde a algún lugar.
Las niñas adornan sus bicicletas
como si fuesen sueños con ruedas.
O que máis me gusta facer é rir.

A inxenuidade converteuse nunha muller
de oitenta anos que observa unha farmacia
chea de enfermidades e medicamentos.
Tiven medo de chegar a ter oitenta anos.
Cociñar tortilla é fácil pero correr sen parar
cansa as pernas. O amor xogaba ás escondidas,
e eu non quería esconderme. Eu quería xogar
a ser unha fonte de auga clara....

Tiven medo de amar.
Sentínme princesa...

*(No vento hai unha farmacia que está aberta
as vinte e catro horas do día. O farmacéutico
chámase Achaques e convive coas inxustizas. O
sol ten moitísimas costuras. Se non che doe unha
perna dóече un brazo. Se non che doe a cabeza
dóenche os dentes. Se non tes Párkinson tes unha
flebite. Chega Floreada á farmacia, trae un vestido
rosa e vermello.)*

Achaques.– Cal é a túa profesión?

Floreada.– Son pintora. Pinto os momentos, pinto
os rostros e pinto as despedidas. Podo facerche
un cadro para que o poñas ao lado do aparato co
que mides a tensión dos pacientes. Ti entrégaste
completamente no amor ou prefires gardar cousas
túas nunha caixiña perfumada?

Achaques.– Non sei contestar algunhas preguntas.
(Pausa.) Que desexas mercar? Tranquilizantes?
Estimulantes? Acuarelas? Desexos?

Floreada.– Hoxe non quero mercar nada. (Pausa.)
Vai tanto sol que me gustaría estar na sombra dos
parques. Podería pintar o inferno.

Achaques.– Por que queres pintar o inferno?

Floreada.– Non teño respostas para todas as
preguntas.

Achaques.– Despois desta borrasca vai vir outra
borrasca, e despois vai vir un anticiclón. Chegará
un momento en que serás afortunada por pintar
tantos cadros. Pintaches moitos encontros e moitas
feridas?

Floreada.– Viches a Xohana paseando pola beira
do mar? Ía ela soa cantando e movendo os brazos?
Hai política nos seus poemas?

Achaques.– Vin a Xohana entrar no teatro ás
8 da tarde. Levaba un gran sombreiro. Parecía
namorada dos barcos e das sombras.

*“Ás veces a vida é feble ou dura e así nos leva o
ánimo” (Xohana, abril, 2005)*

*(Soa unha música invisible mentres o circo
abandona a cidade.)*

“Ollos da miña nai. Sen eles, miña historia non ten ollos.” (Xohana)

O caldo

Sábeme ben o teu caldo como se estivese feito coa historia da túa vida e dos teus ollos. Nai pola que soben e baixan os namorados. Cristais atravesados por unha matria torpe, perfecta.

Vou contigo de viaxe sucando o prato de caldo que ti me ofreces. En silencio agradezo que penses en min. O caldo lévame a navegar nos ollos dun pai calado. Estás vella e cansa, pero segues facendo o mellor caldo do mundo.

Sen os teus ollos eu non tería mirada. Sen as túas frustracións eu non sería tan libre. Nai de ollos verdes e pequeniños, como se foses unha lúa no alto do ceo. Atraveso a túa morte cando como o teu caldo. Revivo co repolo.

Miña nai faime caldo os sábados. Bótalle fabas, carne, patacas... Sábeme ben o caldo como se estivese feito con sangue, con traballos, con esforzo. O heroísmo das mulleres que nunca pensaron en ser héroes. A alegría do caldo requente pola noite.

As noites dos sábados miña nai mais eu falamos de moitas cousas importantes. Sen os teus ollos eu sería muda e cega. Unha cunca de caldo para curar a alma.

“Tes que animarte e escribir ese libro que me dis vas dedicarlle á túa nai. Estou segura que será precioso, cheo do verdiazul Fisteus que te anega.” (Xohana, abril 2005)

(Vese a través da xanela un prado cheo de neve e rosas.)

(No deserto hai unha perruquería chea de cores, aberta todos os días da semana menos o martes e o domingo. O perruqueiro ten moitísima graza e moitísimo estilo. Chámase Pitufu. Tes que poñerte guapa para ir ao partido de fútbol. Un gol, dous goles, tres goles. Se gaña o Barça non gaña o Real Madrid. Nas perruquerías do deserto hai fronteiras infranqueables. Pitufu está sempre contento e delgado. Entra Floreada na perruquería. Viste unha saia branca. Trae un can pequeniño, cursi.)

Pitufu.– Ola Floreada. Hoxe tes roto o corazón?

Floreada.– Recollín os anaquiños do meu corazón roto. Merquei un corazón novo no mercado de abastos. Puxen un marcapasos. Agora funcionou de marabilla. Coñecín un mozo magnífico. Ten uns olliños lindos como pedras preciosas. O seu sorriso é prodixioso. Cando el ri, eu resplandezo. Bríllame o marcapasos.

Pitufu.– Eu síntome máis pitufu que nunca. (Tócalle no pelo a Floreada. Camiña pola perruquería como un pitufiño. Leva unhas zapatillas deportivas. Ri e chora.) Medrouche moito o pelo, Floreada. Tes un aspecto moi salvaxe.

Floreada.– (Sentando no asento da perruquería.) Estou pintando unha serie de cadros de inspiración naif, e cando pinto síntome infantil. Por iso médrame o pelo.

Pitufu.– Cortamos un pouco a melena?

Floreada.– Si, cortama un pouco. Quero ter un aspecto sensual. (Pausa.) Vou facer unha exposición dos meus cadros no pub Trastes. Vou ser famosa en toda a cidade.

Pitufu.– Tes un pelo moi bonito, como o que sae nos anuncios de champú da televisión. O teu rizo é natural, primixenio. (Pausa.) Aquí no deserto nunca ocorre nada. Só cando ti ves todo se anima un pouco. (Pausa.) Os teus cadros son optimistas?

Floreada.– Estou enferma de emocións e de entusiasmo. Síntome tan positiva como un barquiño que navega de noite e de día. Os meus cadros non atopan un lugar nos circuítos oficiais da arte contemporánea. Sempre estou fóra de lugar.

Pitufu.– Por iso o teu pelo brilla tanto. (Pausa.) Podes facer un colaxe cheo de electricidade. Os mundos diferentes, dentro dun mesmo cadro, producen moita riqueza na forma de mirar. Vivimos nun mundo de pitufos velozes, contrariados.

Floreada.– Levo o tambor na man.

“Querida Lupe, amazona nun cabalo desbocado. Hoxe recibín o teu libro, moi ben presentado, e no interior estás ti e o poema che fai forte, libre, segura actriz da escena do teu mundo. Imaxino ese recital. Antón Lopo, belísimo e a súa voz de ríos turbulentos. E Novoneyra, non sei como, pero vendo bailar á súa filla. Ti tamén navegar por mares interiores, axitados ou calmos.” (Xohana.)

(Se mueren las personas y las flores, pero queda una música flotando en el aire. Los cantantes pop están muertos. La muerte es una acrobacia.)

Río de nubes

As nubes corren polas rúas de Laza.
Coas súas pernas gordas
e os seus traxes de amor.
Un río de paraugas maniféstase en Compostela.
O idioma é fermoso, resistente.

ESCAPAR é unha forma de chegar
a algures. As nubes corren dende a mañá
á noite. Os peliqueiros corren toda a tarde
facendo cola para que Manolo Rivas lles firme
o seu libro *A corpo aberto*. O oficio das nubes
é inventar a beleza, ter os ollos azuis, dicir poemas.

Laza é unha muller misteriosa. Ríos de xente
levan a bandeira galega. Teñen medo da luz.
Teñen medo da escuridade. O ceo é o sombreiro
que poñemos para disfrazarnos. Os peliqueiros
corren porque van facer a Primeira Comuñón.

A inocencia sae na televisión? Quero ir a Laza
con Claude Royet-Journoud. Disfrazarse é un
xeito de manterse vivos na autenticidade.
As nubes corren Algalia Arriba, Algalia Abaixo.
O exilio das vacas sucede na primavera.

As películas de Lars Von Trier causan
escándalo nos grandes festivais de cine.
A alegría é un estado de ánimo totalmente
cego, mudo, incoherente. Namoreime dun mozo
que se parece a Modigliani. Os peliqueiros corren
dentro do inmenso océano. Teñen présa por chegar.
Cando chegan, volven empezar. Volven correr.

*“Os versos voan, soben ata a Berenguela, entran a ler
no Casino, diante dun café colombiano que ti tomas
e pensas nese libro que vai saír...” (Xohana Torres,
abril, 2005)*

*(No escenario os paraugas cantan, desafiando a
chuvia.)*

*(No estudio de Maruxa Mallo hai pinturas baratas,
vestidos rotos e maquillaxe. Unha pantera enorme
cruza o escenario. Maruxa conta os dedos das mans
porque sente que lle falta algunha parte do corpo.
Ten unha bicicleta para pasear pola cidade e polas
galaxias. Modigliani entra no estudio da pintora,
e trae unha cara atenta, uns ollos sorrintes, unha
timidez entrecortada. Maruxa Mallo toma café con
Coca-cola.)*

Modigliani.- Querida Maruxa. Permites que me sente
nesta cadeira para compartir contigo a visión do
cadro que estás pintando? Sería para min un pracer
ser o teu amigo.

Maruxa Mallo.- Claro que permito que entres no
meu mundo de portas abertas! Sabes ser un home
educado, e nestes tempos de crise económica
é difícil atopar persoas coma ti. Por iso estou
namorada da lúa cando brilla moitísimo como os
teus ollos.

Modigliani.- Estiven lendo *Estacións ao mar*. Chorei
e naveguei mesturándome con moitos barcos. As
palabras son cancelas que nos levan a dimensións
superiores.

Maruxa Mallo.- Hoxe vou cociñar pisto de verduras.
É importante que as verduras estean no aceite da
tixola durante moito tempo. Primeiro hai que botar
a cenoura, o allo, a cebola. Despois o cabaciño e o
pemento. Despois o tomate e o ovo. Tamén podes
engadir bonito, mexilóns ou cogomelos. Hai que
cocer todo a lume lento.

Modigliani.- Estou impresionado coa túa sabedoría
culinaria! Permítesme que che faga un agasallo?
As mulleres espabiladas son máis fermosas que as
mulleres lánquidas.

Maruxa Mallo.- Recibir agasallos é moi bo para a pel.
O meu dermatólogo sempre me aconsella que acepte
todos os agasallos. Queres Coca-cola ou unha Fanta
de limón? Querido Modigliani es tan guapo como
unha árbore chea de mazás e silencio.

Modigliani.- (Quitando unha bolsiña cun agasallo.)
Regáloche esta caixiña de veludo que está chea de
aire. É unha caixa moi elegante como o teu corazón
de cristal. Gustaríame ser reintegracionista e ir ás
manifestacións de Portugal. Es unha muller moi
suave.

Maruxa Mallo.- Por que pintas persoas estiradas?

Modigliani.- Por que pintas campos de trigo?

Maruxa Mallo.- Gústame moitísimo o aire!

*(“Non tiña ‘Pornografía’. Xa mo prestaran hai tempo
e agora gústame recibilo, coa túa foto verdiazul,
emblemática, como unha bandeira. Espero que este
verán camiñes por Louro e entres nunha buguina
para escoitar soar o mar, sen roupaxes. Unha aberta,
dá pulos pola area, sen crocodilos. Aproveita o sol.”
Xohana, xullo, 2005)*

(Un piano baila cunha fada redonda.)

